

D'ACI I D'ALLÀ

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALÒNIA: PLAÇA CATALUNYA, 17

Juliol 1931

Preu: 1'50 Ptes.

MAGAZINE
CATALA

Exemplar,
1'50 ptes.

DACCIO D'ALLA

DIRECTOR CARLES SOLDEVILA

sumari

	<u>Pàgines</u>
Portada, per <i>Rafael Benet</i>	
La mort de Santiago Rossinyol, per <i>Carles Soldevila</i>	232-233-234
L'esdevenidor i els seus miratges, per <i>Domènec Guansé</i>	235
Lletra de París, per <i>Adolphe de Falgairolle</i>	236
Tres models de païama	237
Els capells d'enguany a estones semblen còpies	238
El diari d'Eva, per <i>Marck Twain</i>	239-240-243-244
Conchita Montenegro.	241
Quatre aviadores conegudes	242
Madame Costes	245
L'enigma d'una gàrgola, per <i>A. Duran i Sanpere</i>	246-247
El pintor Duran i Camps, per <i>Pere Guilanyà</i>	248-249
(1792-1931), per <i>Lela Cos Roget</i>	250
Una novetat d'escola	251
El jardí de la Lombardia, per <i>Ramon Oliver</i>	252-253
Leyla Hyams.	254
Josep M. ^a Junoy, crític d'art, per <i>Myself</i>	255
Joan Busquets	256
Una visió d'Andalusia, per <i>A. G. Saleses</i>	257
Dues exposicions d'escultura, per <i>R. V.</i>	258
El ritme de Berlín deu ésser el ritme d'Europa, per <i>Miquel Joseph i Mayol</i>	259
La bellesa de les construccions metàl·liques	260-261
Parar un despatx	262
Uns comentaris al llibre «Souvenirs» de Georgette Leblanc, per <i>Maria Carratalà</i>	263
Els primers mallots, per <i>Huguette de París</i>	264-265
Converses femenines, per <i>Myrurgia</i>	266

GRAVATS DE J. M. LLOVET

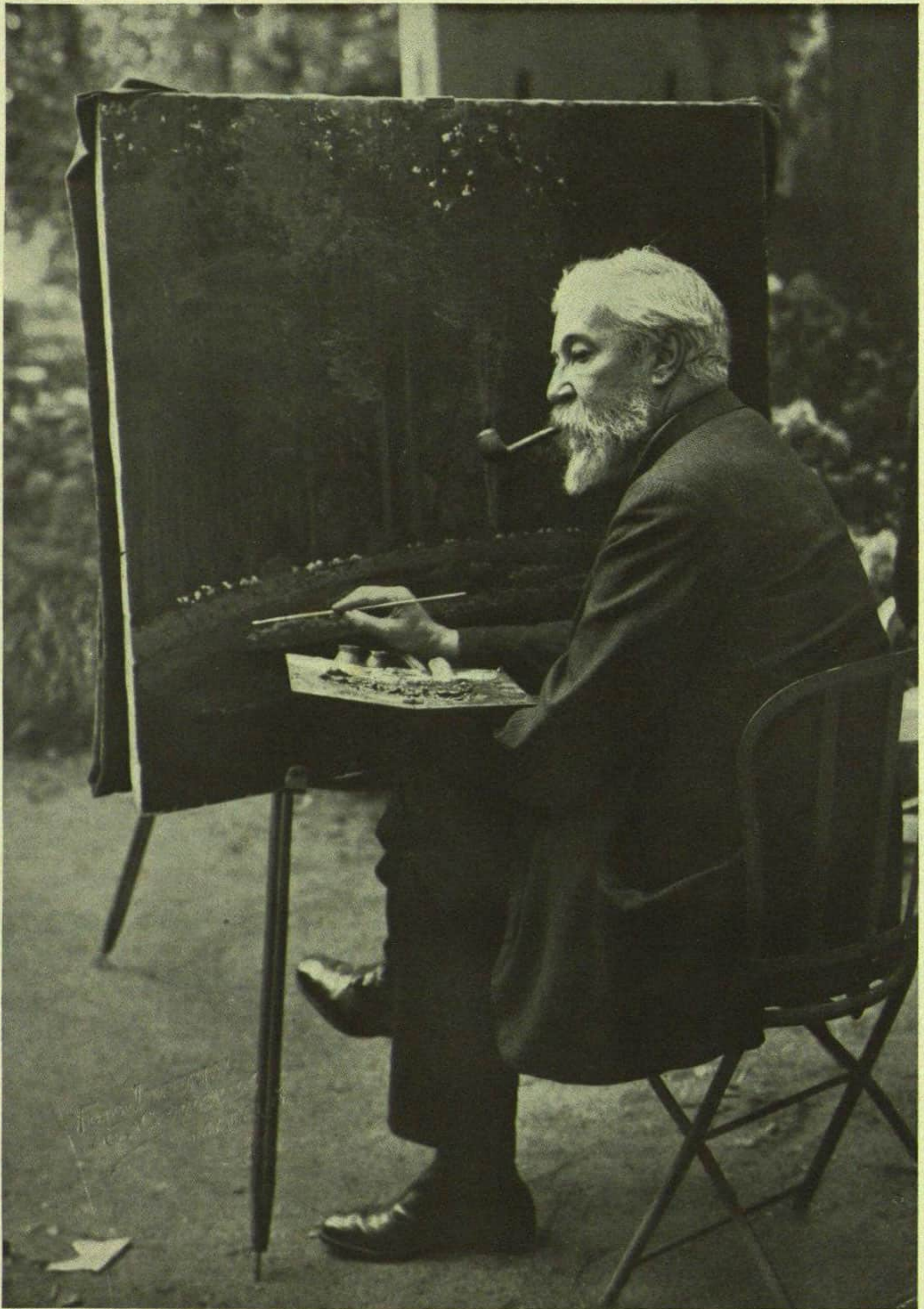
ABONAMENT:

BARCELONA: ANY, 15 PTES.   BARCELONA: SEMESTRE, 8 PTES.
FORA: » 16 »   FORA: » 8'50 »
AMÈRICA   » 18 »   BARCELONA, TRIMESTRE, 4 »
ESTRANGER   » 22 »   FORA: » 4'50 »

JULIOL 1931 — NÚM. 163 — VOL. XX

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

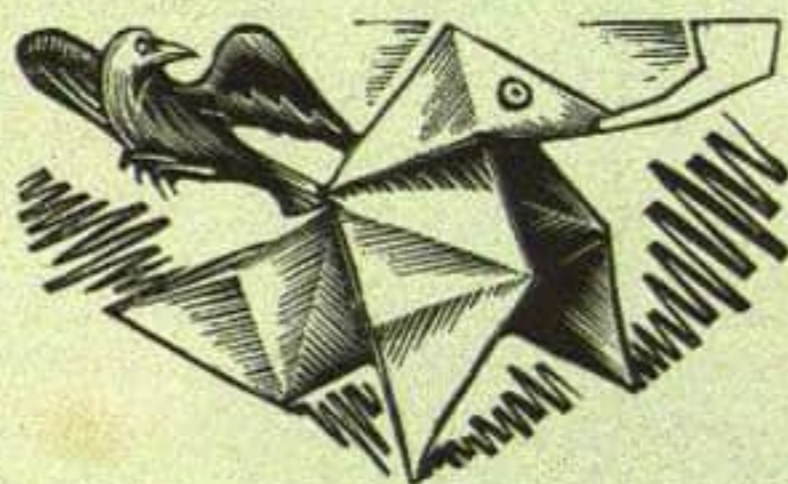
LLIBRERIA CATALÒNIA
PLAÇA DE CATALUNYA, 17 — TELÈFON 12456

FOT. S. CARRERAN

Santiago Rossinyol
pintant poc temps ha en un jardí d'Arbúcies

D' A c í i D' A l l à

EL DARRER PATRIARCA

LA MORT DE SANTIAGO ROSSINYOL

PER CARLES SOLDEVILA

EL poble de Catalunya ha retut el darrer homenatge a Santiago Rossinyol. Ha estat (i no era difícil de preveure que ho seria) un acte grandios. Som un poble que sap honorar els seus morts, no sé si perquè res el commou tant com la fi de les existències glorio-ses o perquè en el moment de perdre els homes que més han contribuït a formar l'ànima col·lectiva, té més clara la noció de llurs mèrits...

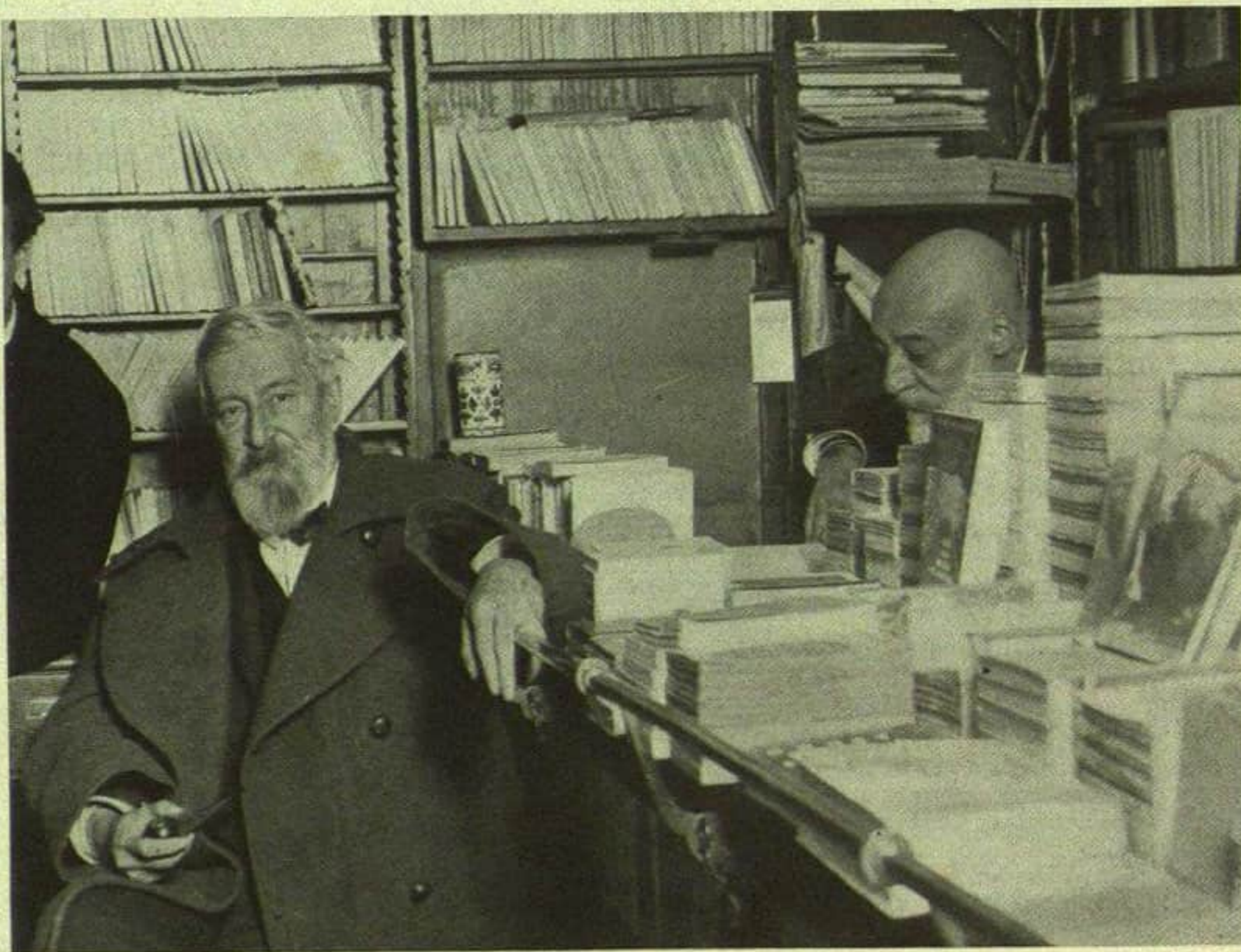
De vegades, aquest va-i-tot de la devoció popular davant el mort il·lustre fa un sarcàstic contrast amb el desmenjament o la indiferència que ha afectat el poble mateix davant l'home en plena producció. En determinats casos la gent ha trigat massa a conèixer les altes valors i l'enterrament apoteòsic té alguna cosa de penediment inconfessat, de restitució tardana.

Per fortuna en el cas del Mestre Rossinyol no hi ha res d'això. Si en alguna època de la seva plenitud ha topat amb

hostilitats de gremi o amb fredors d'escola, ha viscut prou per aconseguir aquella treva gloriosa en la qual les armes s'inclinen i els llores encatifen el camí. La seva figura corpulenta i ben plantada, el seu rostre somrient i bell dins el marc dels cabells ondulats i de la barba blanquinosa, la seva sociabilitat infatigable, havien donat a les seves darreries un to alhora planer i patriarcal que cap altre personatge de la nostra literatura havia aconseguit.

Podem enterrar-lo amb una pena infinita, amb un *élan* de simpatia inefi-

cient, amb llàgrimes als ulls, però no podem parlar d'una vida esguerrada ni d'un home aclaparat per la fatalitat. Precisament una de les gràcies de la personalitat del Mestre Rossinyol està en aquesta benaurança que respiren tots els seus actes. La seva rebel·lió contra les tradicions domèstiques que volien junyir-lo al taulell — tan meravellósament reflexada en «L'Auca del senyor Esteve» — no deixa cap vestigi d'amargor en la seva existència. En la seva joventut fa de bohemí a París, però en fa amb la butxaca ben proveïda, sense l'angúnia de la incertitud. Quan es posa decididament a pintar, té la possibilitat de pintar únicament per gust i tanmateix les seves obres són adquirides pels *amateurs* amb tal persistència que cada exposició és un èxit de venda. En el teatre, mai no li calgué

Rossinyol, vora el taulell de la «Llibreria Espanyola», amb el seu amic Antoni López. Aquesta sessió entre llibres nous i amistats velles era quotidiana

Santiago, Rossinyol a la penya nocturna del bar conegut popularment amb el nom de «La Punyalada»

preocupar-se dels resultats econòmics de les comèdies que hi estrenava, i tanmateix, és un dels autors que conquista un públic nombrós i fidelíssim que si aclama durant cent nits les obres millors com és ara «L'Alegria que passa», ac-

cepta amb una simpatia evident les altres, les menys reeixides. Les seves novel·les no sols no topen amb cap dificultat editorial, sinó que són un seguit èxit de llibreria.

Què més? L'època dels homenatges l'atrapa encara prou fort i prou valent per suportar-los amb la rialla als llavis. Ell que tant se n'havia rigut, no té necessitat d'estrancar sobtadament el seu to faceciós. La seva elegància nadiua li permet de trobar sempre els mots que deixen contents i satisfets els homenatjadors i que alhora salven la seva independència.

Té amics, té admiradors, però no té una cort o una camarilla. És popular perquè la seva sociabilitat no distingeix classes ni estaments i perquè la seva obra té una adreça vastíssima; però no promou, ni pretén promoure, cap culte de caràcter personal.

Mentre acompanyàvem el seu cadàver al cementiri, a través de Barcelona, imaginàvem la facilitat amb què el seu humorisme hauria capgirat els valors d'aquella hora de dol i de melangia, de pompa i de solemnitat. El seu propi enterrament li hauria suggerit encara acudits graciosos i comentaris picants. Hauria superat aquesta cosa tan greu i misteriosa que és la mort, com havia superat una altra cosa també greu i trasbalsadora: la glòria.

La pitonisa que, segons ell mateix explicava, li havia predit que arribaria als noranta anys, s'ha errat de comptes. Aquell any vuitantànove que Rossinyol preveia com a molt difícil i molt empipador — puix que seria l'avantsala certa de la fi — li ha estat estalviat. Ha mort com si diguéssim a peu dret, sense retre's a l'amenaça de la implacable Dalaire. Ha mort amb els pinzells als dits i no és improbable que en el seu magí encara papallogés la idea d'una nova comèdia.

Els seus parents, els seus amics, en veure'l marxar cap a Aranjuez, van sospirar: «quina temeritat, quina follia!». Però no van gosar deturar-lo. Baldament haguessin tingut prou autoritat per fer-ho, és probable que no ho haurien fet. El caràc-

Rossinyol, a punt de prendre l'auto davant la porta de casa seva, al Passeig de Gràcia

ter té privilegis que quan són refrendats pel talent, ningú no s'atreveix a impugnar. I és evident que Rossinyol per la seva magnífica adhesió a la vida, mereixia que la mort no fos un trànsit entre un a penes existir i un no existir, sinó que tingués la majestat de una mort al camp de batalla, amb les armes a la mà. Mereixia—i l'ha tingut—una fi heroica, per demostrar que àdhuc en les existències més allunyades del sacrifici i de l'austeritat, cal alguna cosa d'exaltat perquè llevin grans collites.

LLETRA DE PARIS

(Continuació de la pàg. 286)

«Fredament»; «Estoicament»; «Voluptuosament»; «Lànguidament»; «Talment?» «Correctament»... Quantes lectores somnaran follies tot llegint-hol! Però el novel·lista de les dones fatals ha gravat a les parets: «Embriac, no puc; beure, no em digno; que s'embriaguin els altres». Aquest podria ésser el lema del novel·lista que adorna l'escalfa-panxes del seu despatx amb tres flascons etiquetats: «Aigua del Mississipi», «Aigua del Ganges», «Aigua del Nil». Observo que la capacitat de cada flascó està en relació amb la llargada del riu. Preguntó al novel·lista quina música prefereix i davant la petita biblioteca formada únicament per les seves traduccions, em diu: «L'hivern que ve aniré als Estats Units a sentir les comèdies musicals inspirades en «La Serenade au Bourreau» i «La Gondole aux Chimères». Després d'haver assassinat la novel·la, voldrà assassinar el teatre, l'editor parisenc?»

ANÈCDOTES DE
SANTIAGO ROSSINYOL

Pels volts de l'any 1884, Santiago Rossinyol empenqué el primer viatge important de la seva vida en el qual havia de recollir materials preciosos per la seva futura obra literària i artística.

Aquest viatge famós fou la volta a Catalunya en carro.

El carro era un carro de la fàbrica, i el que el manava era un carreter de la casa, home trempat i caçador excel·lent, tan bo per treure el carro del pedregal, si alguna vegada s'hi ficava, com per encertar al vol les guatlles i perdus que s'alçaven pels camps i els boscos del camí.

En Rossinyol conta aquest viatge amb una voluptuositat i amb un entindiment juvenil:

— No teníem rellotge ni calendari— diu —; no volíem arribar als pobles amb pressa, ni deixar-los amb recança. Seguíem carretera enllà deturant-nos on ens semblava, fent nit a l'hostal de més platxèria, carregant vi a la taverna més honrada, vigilant el cel, que era la única cosa que ens donava neguit, i contemplant els camps i les muntanyes i els rius, que era el que més ens enamorava. Un matí arribàrem a Montserrat, en dia de romiatge, i ens vàrem fer romeus, cantant el «ruja el infierno» tantes vegades com va convenir. Un altre dia entràrem a Reus i anàrem al teatre vestits de carreters. Vàrem comprar una llotja. Com que la tiple no ens agradava, picàrem amb les vares per demostrar que érem uns pagesos de bon paladar. —

A Berga van trobar un prestidigitador que anunciava una gran vetllada a l'únic teatre públic de la vila. Aquest teatre, que es deia teatre «Quedado», era a l'interior del cafè del Negre. Era un dels locals més pintorescos de Catalunya. Per entrar-hi, calia travesar tot el cafè i un pati amb una petita cascada de palets; a l'estiu unes pàrres que pujaven dels quatre angles hi feien una ombra moradencia que us encomanava una nyonya inefable. El bon prestidigitador, amb el que es van fer amics, desconfiava de l'èxit econòmic de la representació. En Rossinyol i el seu company li varen comprar la funció per quarantacinc duros, que era la suma màxima que podia donar la taquilla. Un cop empresaris, van organitzar la propaganda. Els pobres programes de mà amb el retrat del prestidigitador amb medalla i perilla que circulaven temorencs per les taules

Exhali una atmósfera
personal digna de vosté;
≡ Perfumis amb ≡

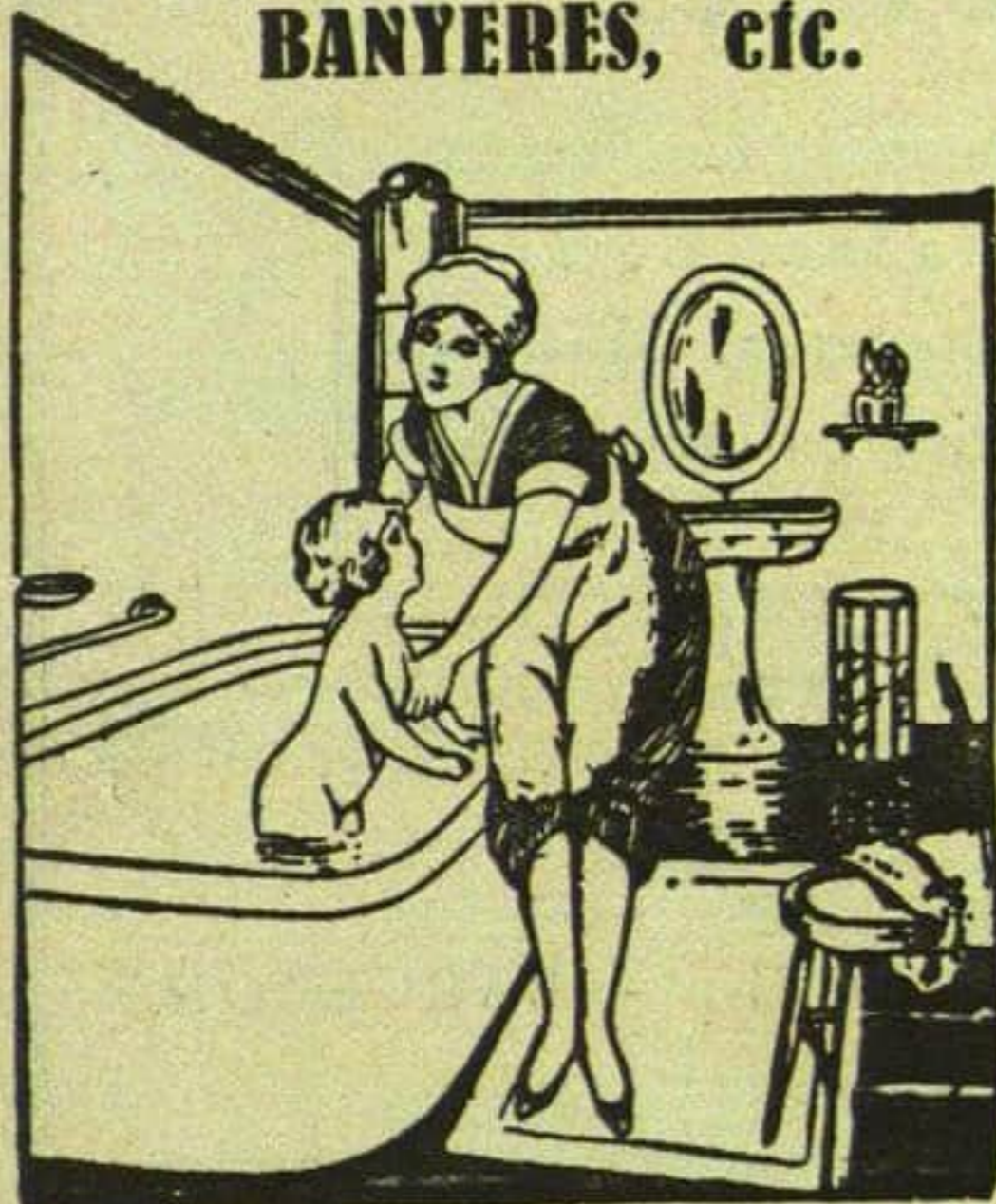
ORGIA

MYRURGIA
BARCELONA

S. VERDAGUER

Ronda Universitat, 9
Telèfon 10421
BARCELONA

**LAVABOS, BIDETS,
BANYERES, etc.**

Rambla del Mig, 7 (davant del Liceu)
INSTITUT DE MASSATGE

ACADÈMIA COTS

Av. Portal de l'Àngel, 38 - Tel. 18953 - Ap. 782

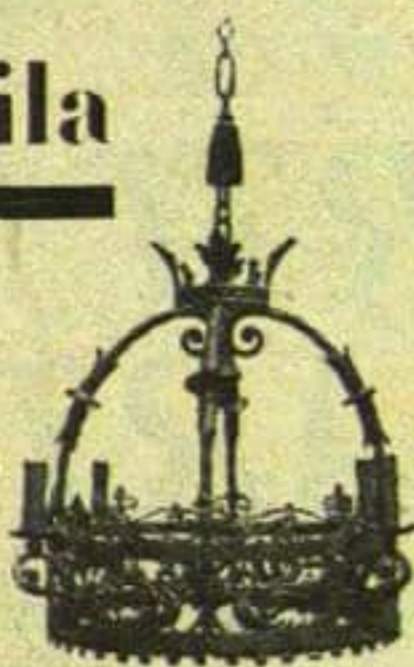
COMERC • IDIOMES • TA-
QUIGRAFIA • MECANOGR-
FIA • BATXILLERAT I PE-
RITATGE MERCANTIL

Classes selectes - Diferents salons au-
les per separació d'ambdós sexes amb
totes les comoditats desitjables. Clas-
ses econòmiques a 5 ptes. mensuals

FERROS ARTÍSTICS

fontdevila

CONSTRUC-
CIÓ D'OBRES

Peu de la Creu, 10 - Telèfon 21503

FABRICA DE
PRODUCTES
CERAMICS

Cassimir Vicens

Rajoles, Articles de Cons-
trucció i Terres Cuites

Carrer Tallers, 72 - Telèf. 15644 - BARCELONA

Xocolata Torné

ALIMENTA MOLT BÉ

Fàbrica i Despatx:
Carrer Baix de Sant Pere, 44 - BARCELONA

CASA RENÉ

Còpies i Circulars

Julià Portet, 18   Telèfon 18053

del cafè, les tendes i les tavernes, foren reforçats amb una crida eloqüent del nunci redactada per en Rossinyol, i un gran cartell dibuixat d'en Casas. La propaganda es va fer a l'americana. El nunci convocava el veïnat amb un caragolat toc de trompeta, etzivava el discurs i la comitiva formada pel prestidigitador i els empresaris, seguits del cartellàs i uns quants músics, escampava una joiosa alarma a Berga. El pobre prestidigitador, que no s'havia vist mai anunciat d'una manera tan estrepitosa i tan comprometedora, estava avergonyit. L'home tenia un concepte modestíssim de les seves habilitats i temia que tot aquell daltabaix de propaganda no es girés contra d'ell. Al vespre, en Casas s'instal·là a la porta a vigilar el negoci. Ell mateix prenia les entrades. La porta principal era prou estreta perquè assegut en una cadira l'obturés completament només posant un peu a la paret. Prenia l'entrada, treia el peu i l'espectador amb la seva família entrava al local. El control portat d'aquesta manera fou rigorosíssim; l'entrada un ple, la representació un èxit; el prestidigitador ovacionat i eternit, i els empresaris encantats d'un negoci que els havia deixat tres o quatre pessetes de benefici líquid. L'anecdota d'aquest viatge en carro seria interminable. La imaginació de l'època encara el feia més llegendari; fins es va dir que els dos excursionistes en un mercat de Vic o de Figueres o de Tàrraga, havien arribat a vendre duros a quatre pessetes. Això no és cert. En Rossinyol assegura que no varen fer mai una cosa tan desmoralitzadora. Els preus del mercat, sigui el que sigui, són cosa sagrada. Ho són tant, que una vegada, i això sí que és veritat, van estimar-se més perdre la mercaderia que vendre sota preu.

El fet va passar a Olot. Varen comprar tota la parada que uns ferrissaires tenien al firal. Ell i en Casas es posaren a vendre.

Una dona preguntava.

— Quant aquesta olla?

— Dos rals.

— Quaranta cèntims.

— De primer la trencarem, mestressa!

I rebotien l'olla per terra. Se'ls acostava una altra compradora.

— Aquests plats a quant?

— A tant la dotzena.

I la dona deia a la que l'acompanyava:

— Poc són gens cars.

— I que han d'ésser cars! Si són regalats, si ens estem arruinant. Si el que hauriem de fer seria trencar-los.

I encara no ho acabaven de dir, que venia una trencadissa que feia esborronar. Al cap d'una hora, mig Olot feia rotllo davant la parada d'aquells ferrissaires que no deixaven cap plat ni olla sencers del bé de Déu que n'havien estès sota els arbres del firal.

I així, entre bromes i veres recorregueren tots els indrets de Catalunya. L'Alegria que passa nasqué d'aquest viatge. A Alps es trobaren amb una roulotte de saltimbanquis amb els quals es varen fer molt amics. El tracte amb aquella bona gent que anaven carretera enllà, desensopint momentàniament els pobles, tot deixant darrera d'ells una alegria efímera i melangiosa; li suggerí la idea de la seva obra més poètica i més humana; la més patètica, la més aguda d'observació i de sentit, la més directa de totes les que ha escrit, digna parella de *L'auca del senyor Esteve*.

DALPENS

Tots els drets corresponen a **ARCA** i **MDC**, fonts d'aquesta publicació

ARXIU DE REVISTES CATALANES ANTIGUES

MEMÒRIA DIGITAL DE CATALUNYA